

અભ્યાસક્રમ

માધ્યમ : ગુજરાતી

1. પોષણ અને સ્વાસ્થ્ય
2. પોષક ઘટકો : કાર્બોહાઇડ્રેટ પદાર્થો, પાણી, પ્રોટીન અને ચરબી, વિટામિન-પ્રજીવકો, ખનીજક્ષારો
3. સંતુલિત આહારનું આયોજન, કુપોષણ- કારણો અને ઉપાયો, વિવિધ યોજનાઓ જેમ કે બાલભોગ, દૂધ સંજીવની યોજના વગેરે (National Flagship/State Flagship Programmes for Nutrition and Health)
4. પોષણના મુખ્ય કાર્યક્રમો: પોષક દ્રવ્યોની ઊણપના નિયંત્રણ માટેના કાર્યક્રમો : અપર્યાપ્ત પોષણજન્ય અંધત્વના નિવારણનો રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ, અપોષણજન્ય પાંડરોગના નિયંત્રણનો રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ, આયોડીનનો રોગપ્રતિબંધક કાર્યક્રમ વગેરે, પૂરક આહાર આપવાના કાર્યક્રમો : સંકલિત બાળવિકાસ સેવાઓ (આઇસીડીએસ) કાર્યક્રમ, મધ્યાહન ભોજન કાર્યક્રમ (એમડીએસ)
5. આહાર આયોજનના સિધ્ધાંતો, ગર્ભવતી તથા સ્તનપાન કરાવતી મહિલાઓ માટે આહાર આયોજન, શિશુઓ તથા શાળાએ જતા પહેલાના બાળકો માટે આહાર આયોજન, સ્કૂલે જતા તથા કિશોરાવસ્થાના બાળકો માટે આહાર આયોજન
6. ખાદ્યપદાર્થોનો સંગ્રહ, જાળવણીના સિધ્ધાંતો અને રીતો તથા ઓછા મૂલ્યથી ખાદ્યપદાર્થની પૌષ્ટિકતામાં વધારો, ભોજન સુરક્ષા : ખાદ્યપ્રદૂષણ, ખોરાકમાં બગાડ, ખાદ્યપદાર્થોમા ભેળસેળ વગેરે
7. પોષણ સંબંધિત રોગો ; પ્રોટીન, વિટામીન, આયોડીન વગેરેની ઊણપથી થતા રોગો, કુપોષણ અને રોગનો ચેપ, મેદવૃદ્ધિથી થતા રોગો, માતાનું કુપોષણ, સગર્ભાવસ્થાના

જોખમી પરીબળો અને સ્વાસ્થ્ય સંભાળનું મહત્વ, જોખમી માતાના લક્ષણો અને તેની ઓળખ

8. બાળકોની ટેવો અને લાક્ષણિકતાઓ, બાળ વિકાસના વિવિધ પાસા (શારીરિક, ભાવનાત્મક, બૌદ્ધિક, સામાજિક અને નૈતિક).
9. બાળ વિકાસમાં મુખ્ય સમસ્યાઓ. બાળકોમાં સામાન્ય રોગ, બાળરોગને રોકવાના ઉપાયો, બાળ મૃત્યુના કારણો.
10. સંકલિત બાળ વિકાસ યોજના અંતર્ગત રસીકરણ, સ્વાસ્થ્ય પરીક્ષણ અને પરામર્શ સેવાઓ, પોષણ અને સ્વાસ્થ્ય પ્રશિક્ષણ, શાળા પૂર્વેનું અનૌપચારીક શિક્ષણ, રાજ્ય સરકાર અને કેન્દ્ર સરકારની યોજનાઓ, તે સંદર્ભેના આરોગ્ય કાર્યક્રમો, બાળકલ્યાણ માટેની આરોગ્યની યોજનાઓ વગેરે
11. પૂર્વ શાળા- (Pre School) ના વિવિધ સ્તર જેમાં બાળમંદિર (K.G.) મોન્ટેસરી, આંગણવાડી, ડે-કેર સેન્ટર, ઘોડિયા ઘર). ગુજરાતમાં આંગણવાડીની ભૂમિકા અને તેનું વિવિધ યોજનાઓમાં યોગદાન
12. મહિલા અને બાળ વિકાસની રાષ્ટ્રીય અને રાજ્ય સ્તરની યોજનાઓ અને પુરસ્કાર, ગુજરાત રાજ્યમાં મહિલા અને બાળ વિકાસ માટેના કાર્યક્રમો
13. મુખ્ય રાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ. (વિશેષતા- બાળકો અને મહિલાઓના સંદર્ભમાં ઘટનાક્રમ)
14. મહિલા અને બાળ વિકાસના સંદર્ભમાં કેન્દ્ર, રાજ્ય, જિલ્લા, તાલુકા અને ગ્રામ્ય સ્તરે વિવિધ યોજનાઓના અમલીકરણ માટેનું વ્યવસ્થા તંત્ર.
15. તરૂણાવસ્થામાં આવતી બાલિકાઓની સમસ્યાઓ તેમજ તેમના વિવિધ પાસા.
16. ગુજરાતના બાળકોમાં આરોગ્ય, પોષણ, શિક્ષણ, દુર્બળતા અને બાલિકાઓની વર્તમાન સ્થિતિ.
17. ગુજરાતમાં આરોગ્ય શિક્ષણની પ્રવૃત્તિઓ ખાસ કરીને સંકલિત બાળ વિકાસ યોજના, કિશોરીઓના સ્વાસ્થ્ય સંબંધી યોજનાઓ, માતૃ બાળ આરોગ્ય યોજનાઓ અને તમામ

રોગ નિવારણ અંગેની સરકારી યોજનાઓના પ્રચાર/પ્રસાર અંગેની IEC (Information, Education and Communication) પ્રવૃત્તિઓ

18. જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થા અને Supply Chain Management.
19. મહિલા સશક્તિ કરણ
20. Method of Counselling
21. Infant young child feeding practice. (IYCF)
22. સંદર્ભ સેવાઓ (Referral Services)
23. સમાજમાં પ્રવર્તતી આહારની વિવિધ પદ્ધતિઓ
24. આહાર માટે સમાજમાં પ્રવર્તતી માન્યતાઓ અને ગેરમાન્યતાઓ.
25. બાળ વિકાસના તબક્કા
26. દિવ્યાંગ બાળકોની સમાજમાં સ્વીકાર્યતા વધારવા માટેની સરકારની યોજનાઓ અને સંભવિત ઉપાયો.
27. F S S A I
28. National Food Security Act, 2013
29. Food Safety and Standard Security Act,
30. Supplementary Nutrition Rules, 2015
31. Standard operation Guidelines (SOP)
32. Gender inequalities with reference to economic aspects, educational aspects, health & nutrition aspect